

КОМПОЗИТСИЯНИ ТО‘Г‘РИ JOYLASHTIRISH VA KONSTRUKTIV QURISH ASOSLARI

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Xurramova Charosxon Alimardon qizi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada tasviriy san'at va dizaynning poydevori hisoblangan kompozitsiya qonuniyatlari hamda obyektlarni konstruktiv qurish usullari tadqiq etiladi. Maqolada tasvir tekisligida elementlarni joylashtirishning matematik va estetik asoslari, xususan, Oltin kesim va perspektiva qoidalari tahlil qilingan. Shuningdek, har qanday murakkab shaklni geometrik tahlil qilish orqali fazoviy tasvirlash metodikasi yoritilgan.*

Kalit so‘zlar: *Kompozitsiya, konstruksiya, perspektiva, Oltin kesim, vizual muvozanat, ritm, geometrik tahlil, dinamika, statika.*

FUNDAMENTALS OF PROPER COMPOSITIONAL PLACEMENT AND CONSTRUCTIVE BUILDING

Abstract: *This article explores the fundamental principles of composition and methods of constructive building, which are considered the foundation of fine arts and design. The paper analyzes the mathematical and aesthetic bases for placing elements on the image plane, specifically focusing on the Golden Ratio and the rules of perspective. Furthermore, it highlights the methodology of spatial representation through the geometric analysis of any complex form.*

Keywords: *Composition, construction, perspective, Golden Ratio, visual balance, rhythm, geometric analysis, dynamics, statics.*

ОСНОВЫ ПРАВИЛЬНОГО КОМПОЗИЦИОННОГО РАЗМЕЩЕНИЯ И КОНСТРУКТИВНОГО ПОСТРОЕНИЯ

Аннотация: *В данной статье исследуются закономерности композиции и методы конструктивного построения объектов, которые*

считаются фундаментом изобразительного искусства и дизайна. В работе анализируются математические и эстетические основы размещения элементов на плоскости изображения, в частности, правила золотого сечения и перспективы. Также освещается методика пространственного изображения через геометрический анализ любой сложной формы.

Ключевые слова: *Композиция, конструкция, перспектива, золотое сечение, визуальный баланс, ритм, геометрический анализ, динамика, статика.*

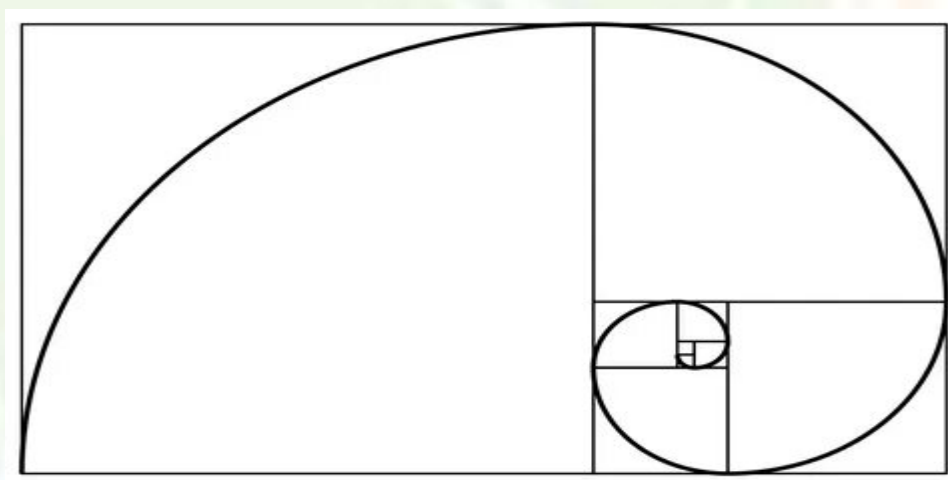
KIRISH

Tasviriy san'atning asosi bu - ko'rish va tushunishdir. Rassom yoki dizayner biror narsani chizishdan oldin uning mohiyatini anglab yetishi lozim. Kompozitsiya asarning g'oyaviy-badiiy yaxlitligini ta'minlasa, konstruksiya uning texnik jihatdan to'g'ri va mustahkam bo'lishini ta'minlaydi. Ushbu ikki tushuncha bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularni alohida tasavvur qilib bo'lmaydi.

1.KOMPOZITSIYANI JOYLASHTIRISH QOIDALARI. Varaq yuzasida tasvirni joylashtirishda eng ko'p yo'l qo'yiladigan xato — bu markazni noto'g'ri topish yoki asar elementlarini chetga juda yaqin qo'yishdir.

Varaq madaniyati: Ishni boshlashdan oldin varaqning vertikal yoki gorizontal holatini tanlash muhim. Masalan, baland binolar uchun vertikal, keng dalalar uchun gorizontal format tanlanadi.

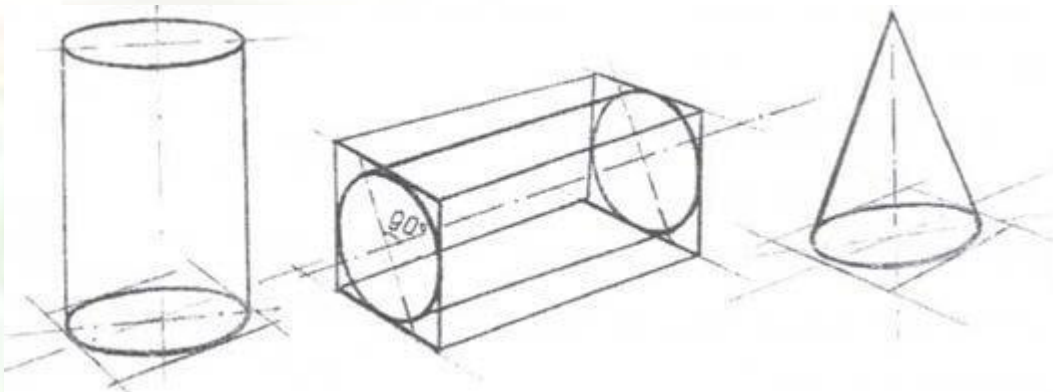
Oltin kesim: Bu "Xudo bergan nisbat" deb ham ataladi.

2. KONSTRUKTIV QURISH: SHAKLNI ANATOMIK TAHLIL QILISH Konstruktiv qurish — bu narsalarning faqat ko‘rinib turgan yuzasini emas, balki "ichki skeleti"ni ham chizish deganidir.

Geometrizatsiya: Masalan, inson boshini chizayotganda uni avval oddiy shar va silindr sifatida tasavvur qilish kerak. Har qanday murakkab shakl oddiy geometrik figuralardan tashkil topadi.

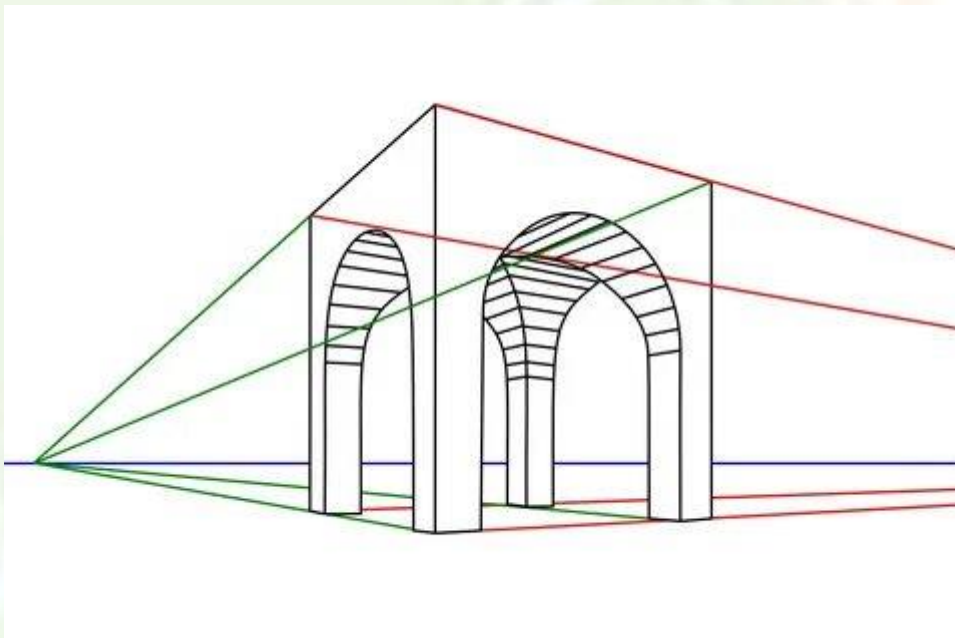
O‘q chiziqlari: Har bir obyektning markaziy vertikal va gorizontal o‘q chiziqlari bo‘ladi. Ularsiz shakl "qiyshayib" qoladi.

3. PERSPEKTIVA VA FAZOVIIY CHUQURLIK Obyektни konstruktiv qurishda chiziqli perspektivaga amal qilish shart. Agar perspektiva buzilsa, rasm tekis bo‘lib qoladi va undagi hajm yo‘qoladi.

Ufq chizig‘i: Ko‘zimiz ko‘rib turgan balandlik darajasi.

Yo‘qolish nuqtasi: Parallel chiziqlar uzoqlashib borib birlashadigan nuqta.

4. AMALIY BOSQIÇLAR

1. **G'oya va Format:** Varaqni to'g'ri tanlash.
2. **O'lcham:** Obyektni varaqqa nisbatan juda kichik yoki juda katta qilmaslik.
3. **Yengil chiziqlar:** Dastlabki konstruksiyani qattiq bosmasdan chizish.
4. **Tahlil:** Buyumning "shaffof" ekanligini tasavvur qilib, orqa chiziqlarini ham qurish.

XULOSA

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, kompozitsiyani to'g'ri joylashtirish va konstruktiv qurish o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, badiiy asarning "savodxonlik" darajasini belgilaydi. Tadqiqot va tahlillar shuni ko'rsatadiki, kompozitsiya faqatgina elementlarni varaqqa joylashtirish emas, balki tomoshabinning his-tuyg'ulariga ta'sir ko'rsatuvchi vizual tildir. Oltin kesim va uchlik qoidasi kabi matematik yondashuvlar asarning estetik jihatdan qabul qilinishini kafolatlaydi.

Obyektlarni konstruktiv qurish metodikasi esa ijodkorga borliqni yuzaki ko'rishdan, uning mohiyatini -geometrik asosini anglashga o'tish imkonini beradi. Har qanday murakkab shaklni sodda geometrik jismlarga ajratish va ularni perspektiva qoidalari asosida fazoviy qurish tasvirdagi hajm va chuqurlikni ta'minlovchi yagona to'g'ri yo'ldir. Bu jarayonda yorug'lik va soyaning to'g'ri taqsimlanishi konstruksiyaning mustahkamligini yanada bo'rttirib ko'rsatadi. Shunday qilib, kompozitsiya qonuniyatlari asarning "ruhi" bo'lsa, konstruksiya uning "poydevori"dir. Zamonaviy dizayn va tasviriy san'atda ushbu an'anaviy akademik qoidalarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish ijodkorga cheksiz imkoniyatlar ochib beradi. Mazkur maqolada keltirilgan tavsiyalar va uslubiy yondashuvlar yosh rassomlar, dizaynerlar va arxitektorlar uchun o'z professional mahoratlarini oshirishda muhim nazariy manba bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdirasilov S., Tolipov N. "Tasviriy san'at o'qitish metodikasi" – Toshkent: "Iqtisod-moliya", 2007.

2. Azimov S. S. "Akademik qalamtasvir" – Toshkent: "O'zbekiston", 2010.
3. Bayanmetov B.B."Qalamtasvir" (Oliy o'quv yurtlari uchun darslik) – Toshkent: "Musiq", 2008.
4. Lidwell W., Holden K., Butler J. "Universal Principles of Design" – Revised and Updated. Rockport Publishers, 2010.
5. Bammes G. "Die Gestalt des Menschen" (Inson konstruktiv tuzilishi bo'yicha dunyodagi eng mashhur darsliklardan biri) – Dresden, 2002.
6. Inomjonovna, R. I. (2023). ART AS A COGNITIVE ACTIVITY IN THE LIFE OF CHILDREN. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 14(4),132-137.
7. Inomjonovna, R. I. (2023). INFLUENCE OF INNOVATIVE IDEAS ON HUMAN PSYCHOLOGY IN TEACHING PAINTING TECHNIQUE THROUGH ART THERAPY. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 11(2), 126-134.
8. Inomjonovna, R. I. (2023). FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF IMAGING SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 1(5), 74-79.
9. Inomjonovna, R. I. (2023). TRANSPERSONAL MODEL IN ART THERAPY-AS HUMANITY PRINCIPLES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 16(4), 173-181.
10. Inomjonovna, R. I. (2023). ART THERAPY AS AN EFFECTIVE TREATMENT FOR INJURED CHILDREN (During war, violence, natural disasters). *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 16(4), 182-188.